

**80. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2022**

**RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE**

PRIVĀTDOCENTS JĀNIS BRANTS UN ALEKSANDRA AUGSTUMU SLIMNĪCA

Maija POZEMKOVSKA

2022. gada 15. martā

Jānis Brants (1889–1944)

Dermatolvenereologs Dr. med. Jānis Brants, paliekot ģenerāļa profesora Pētera Sņiķera (1875–1944) paēnā, cītīgi darbojies Aleksandra Augstumu slimnīcā un gana daudz sasniedzis pētniecībā.

No 1919. gada janvāra Aleksandra Augstumu slimnīcas ārsts ordinators, no 1920. līdz 1944. gadam (ar pārtraukumu padomju okupācijas laikā) – šīs slimnīcas direktors, sekmējot tās izaugsmi.

J. Brants ap 1935. gadu.
Fotogrāfs Rūdolfs Balodis, Rīga.
No MVM krājuma

Jānis Brants (1889–1944)

Tērbatas students Jānis Brants. Kopija no Igaunijas Valsts arhīva

- Dzimis 1889. g. 17. augustā Valkas apriņķa Smiltenes pagastā (tagad Smiltenes novada Blomes pagasts)
- Studējis medicīnu Tērbatas universitātē (1909–14; 1917–18), kur ieguvis ārsta diplomu 1918. g. 26. martā.
- Pirmā pasaules kara laikā Krievijas armijas ārsts (1914–17) Daugavpilī, tad Turkestānā un vēlāk Anapā un Senugorjē (pie Melnās jūras), pēc atvaļināšanas ārsts Salacgrīvā (1918).

Jānis Brants (1889–1944)

No 1919. g. 28. janvāra ārsts ordinators Aleksandra Augstumu slimnīcā.

No 1920. g. 26. janvāra slimnīcas direktora vietas izpildītājs, no 1. aprīļa – direktors.

Papildinājis 1920-tajos gados zināšanas Berlīnē un Parīzē, kur iepazinās ar jaunu metodi sifilisa ārstēšanā, izmantojot bismuta preparātus.

Pētot šo tēmu, J. Brants 1929. g. 30. aprīlī aizstāvēja Latvijas Universitātē doktora disertāciju *Asins morfoloģiskās pārmaiņas, sifilisu ārstējot ar bismutu* un ieguva medicīnas doktora grādu.

Rīga, 1920-tie gadi. No MVM krājuma

Jānis Brants (1889–1944)

1930. g. 13. janvārī J. Brantu ievēlēja par LU privātdocentu (šajā amatā līdz okupācijai 1940. g. vasarā un no 1941. g. augusta līdz savai nāvei).

Turpmāk J. Brants LU studentiem lasīja lekcijas ādas un venēriskajās slimībās, sifilisa seroloģiju, venerisko slimību mikrobioloģiju un diagnostiku, dzimumdzīves fizioloģiju un patoloģiju.

Aleksandra Augstumu slimnīcā viņš ierīkoja modernu bakterioloģisko un seroloģisko laboratoriju, kura tālaik bija labākā Latvijā.

J. Brants pētīja vairākus sifilisa diagnostikas un terapijas jautājumus. Zinātniskos nolūkos viesojies Zviedrijā, Ungārijā, Somijā, Itālijā, Austrijā.

Padomju okupācijas laikā (1941) Rīgas 5. poliklīnikas ārsts.

Jānis Brants (1889–1944)

Jānis Brants, Rīgā ap 1935.
No MVM krājuma

- Izdevumā *Latvijas Ārstu Žurnāls* rakstījis par sifilisa serodiagnostiku, venerisko slimību profilaksi, Aleksandra Augstumu slimnīcas vēsturi (1932–39 šī žurnāla redakcijas kolēģijas loceklis).
- Apbalvots ar TZO 3. šķiru (1928), LSK Goda Krustu (1936) un Atzinības Krusta 3. šķiru (1938).
- Pēc 25 gadu darba Aleksandra Augstumu slimnīcā pēkšņi miris 54 gadu vecumā 1944. g. 31. martā savā slimnīcā, apbedīts Smiltenes pilsētas kapos.

Aleksandra Augstumu slimnīcas darbinieki un viesi 1937./1938. gadumijā

No MVM krājuma. Fotografāfs nezināms. Sākotnēji fotogrāfija piederēja slimnīcas žēlsirdīgajai māsai Ebai Krēmanei (1875-1942).

2. rindā centrā sēž: Jelgavas ārsts Dāvids Bīskaps (1879–1972), Lēmane (?), slimnīcas direktors Jānis Brants (1889–1944), Veselības departamenta vicedirektors Dr.med. Jānis Skuja (1886–1983), direktora kundze publiciste Lilija Brante (1897–1983), direktora vietnieks ārsts Jānis Alunāns (1886–1968), ārste Elza Rīsberga (1905–2005), ārsts dermatovenerologs Fricis Lēmanis (1901–1959).

Secinājumi

LU privātdocenta (1930–40; 1941–44) J. Branta ieguldījums lielākās un vecākās psihiatriskās slimnīcas direktora amatā Latvijas medicīnas vēsturē līdz šim skopi pētīts.

Dr. med. J. Brants pirmais Latvijā sāka lietot malārijas drudža terapiju progresīvās paralīzes slimniekiem.

Daudz paveicis prostitūcijas ierobežošanā, jo Aleksandra Augstumu slimnīcā tolaik ārstēja arī seksuāli transmisīvās slimības.

Slēpojot Mežaparkā (?), 1930-tie gadi.
No MVM krājuma

Pēcvārds: Ārstu biedrības un kongresi

I. Latvijas Ārstu un zobārstu kongress 1925. g. 11.–13. septembrī

- Aborts, venēriskās slimības un prostitūcija – venerologu sekcija (divas pēcpusdienas, no pl. 15–19)
- Prof. Sņķers *Veneriskās slimības un prostitūcija Latvijā* (un vēl citi 4 ziņojumi 11.09.1925; vāciski un krieviski)
- Dr. Jānis Brants *Sifilisa ārstēšana* un *Kā cīnīties ar sifilisu Latvijā* (12.09.1925; arī privātdoc. J. Šīrons *Lepras profilakse un terapija*)

**Uz tikšanos 9. Latvijas Ārstu kongresa medicīnas
vēstures presimpozijā 2022. gada 21. septembrī!**

**Paldies Paula Stradiņa MVM
krājuma nodaļas foto, fono,
kino un digitālā sektora
glabātājai Dītai Kļaviņai–
Laubertei, kā arī arhīvu
pētniekam Arno Liepiņam!**

